

Quickscan flora en fauna Lunetten

Toetsing in het kader van natuurwetgeving

M. Boonman
H. Soomers
F.L.A. Brekelmans

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Quick scan flora en fauna Lunetten, Utrecht

Toetsing in het kader van natuurwetgeving

Drs M. Boonman, Drs H. Soomers & F.L.A. Brekelmans

Status uitgave: concept versie 1.0

Rapportnummer:	15-110
Projectnummer:	15-262
Datum uitgave:	12 juni 2015
Projectleider:	F.L.A. Brekelmans
Naam en adres opdrachtgever:	Gemeente Utrecht Postbus 8406 3503 RK Utrecht
Referentie opdrachtgever:	E-mail 30 maart 2015
Akkoord voor uitgave:	G.F.J. Smit

Paraaf:

Boonman, M., H. Soomers & F.L.A. Brekelmans, 2015. Quickscan flora en fauna Lunetten. Toetsing in het kader van natuurwetgeving. Bureau Waardenburg, Culemborg.

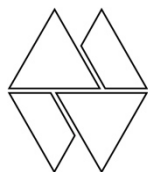
Trefwoorden: quickscan, natuurwetgeving, lunetten, Utrecht, bestemmingsplan

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Utrecht

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Utrecht is voornemens om het bestemmingsplan Lunetten te actualiseren. Voorafgaand aan vaststelling dient een toetsing plaats te vinden naar de uitvoerbaarheid van het plan in het kader van vigerende natuurwetgeving

Bureau Waardenburg heeft een quick scan uitgevoerd naar de betekenis van de wijk Lunetten voor beschermde soorten en het plan beoordeeld op de effecten op beschermde natuurwaarden.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

M. Boonman	veldwerk, rapportage
H. Soomers	veldwerk
F.L.A. Brekelmans	projectleider

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit de gemeente Utrecht werd de opdracht begeleid door de heer H. Krüse. Wij danken hem voor de prettige samenwerking. Dank gaat uit naar Joop ten Dam voor het aanleveren van informatie over de in Lunetten voorkomende orchideeën.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanpak toetsing.....	7
1.3 Vigerend bestemmingsplan.....	8
2 Plangebied en methodiek.....	9
2.1 Het plangebied	9
2.2 Bronnenonderzoek.....	10
2.3 Methodiek veldonderzoek	10
3 Overzicht beschermde soorten.....	11
3.1 Resultaten.....	11
3.1.1 Gebouwbewonende soorten	12
3.1.2 Boombewonende soorten.....	13
3.1.3 Muren, bruggen, kades, straatputten	14
3.1.4 Bermen, oevers, weiden, plantsoenen.....	15
3.1.4 Watergangen	15
4 Werkzaamheden en effecten op beschermde soorten	17
4.1 Effecten van werkzaamheden.....	17
4.2 Conclusie	19
5 EHS en Natuurbeschermingswet	21
5.1 Natuurbeschermingswet.....	21
5.2 EHS.....	22
6 Literatuur.....	23
Bijlage 1 Wettelijke kaders.....	25

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Utrecht bereidt een nieuw bestemmingsplan Lunetten voor. Het betreft een conserverend bestemmingsplan. Dit plan kan effecten hebben op beschermde natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur (Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013).

Gemeente Utrecht heeft Bureau Waardenburg opdracht gegeven een quickscan naar beschermde natuurwaarden uit te voeren. In voorliggend rapport worden de resultaten gepresenteerd van een bronnenonderzoek en éénmalig veldbezoek en wordt aangegeven welke negatieve effecten op beschermde natuurwaarden kunnen optreden als gevolg van het plan.

1.2 Aanpak toetsing

Met een bestemmingsplan worden ontwikkelingen mogelijk gemaakt. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot negatieve effecten op beschermde natuurwaarden in het kader van de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Ecologische Hoofdstructuur (EHS - Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013). Een bestemmingsplan kan niet worden vastgesteld indien:

- de gemeenteraad op voorhand in redelijkheid kan inzien dat de Flora- en faunawet aan de uitvoerbaarheid van het plan in de weg staat
- niet verzekerd is dat het bestemmingsplan niet leidt tot significant negatieve effecten krachtens de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde natuurgebieden
- niet verzekerd is dat het bestemmingsplan niet leidt tot significant negatieve effecten op de EHS.

Bij het toetsen van de effecten van het nieuwe bestemmingsplan op de aanwezige beschermde natuurwaarden uitgegaan van een conserverend bestemmingsplan. Het plan richt zich op behoud van de bestaande situatie. Bij de actualisatie van het bestemmingsplan zal op grond van het zorgvuldigheidsbeginsel rekening gehouden moeten worden met de wezenlijke waarden en kenmerken van de Ecologische Hoofdstructuur.

Dit rapport beschrijft het voorkomen en de te verwachten beschermde planten en dieren, beschermde natuurgebieden en Ecologische Hoofdstructuur en de te verwachten effecten daarop bij realisatie van maximaal planologische mogelijkheden inclusief wijzigingsbevoegdheden en binnenplanse ontheffingen. In dit rapport wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de wijk Lunetten.

- Welke effecten op beschermde soorten hebben de mogelijke bestemmingen en de realisatie daarvan?
- Leidt uitvoering van het bestemmingsplan tot overtreding van de Flora- en faunawet en is het op voorhand aannemelijk dat daarvoor ontheffing verkregen kan worden?
- Welke beschermde natuurgebieden liggen in de omgeving van het bestemmingsplangebied?
- Leidt uitvoering van het bestemmingsplan tot negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van beschermde natuurgebieden?
- Maakt de ecologische hoofdstructuur onderdeel uit van het bestemmingsplan?
- Zijn de wezenlijke waarden en kenmerken van de Ecologische Hoofdstructuur juridisch en planologisch voldoende beschermd door het bestemmingsplan?

Deze rapportage dient gezien te worden als een algemene rapportage waarin op hoofdlijnen een toetsing plaatsvindt aan vigerende natuurwetgeving. De rapportage voorziet niet in projectplan in het kader van de Flora- en faunawet, een volledige voortoets of passende beoordeling in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 of een 'Nee, tenzij'-toets. Wel voorziet de rapportage indien nodig in aanbevelingen ten aanzien van nader onderzoek of effectbeoordeling in het kader van de vigerende natuurwetgeving.

1.3 Vigerend bestemmingsplan

Het huidige bestemmingsplan 'Lunetten' met kenmerk NL.IMRO.03440000BPL21 is op 8 december 2005 vastgesteld door de gemeenteraad van Utrecht en op 18 mei 2006 goedgekeurd door gedeputeerde staten van Utrecht.

2 Plangebied en methodiek

2.1 Het plangebied

Het plangebied bestaat uit de gehele wijk Lunetten te Utrecht (zie figuur 2.1). In het zuiden wordt de wijk begrensd door de rijksweg A12, in het oosten door de A27, in het westen door de Waterlinieweg en in het noorden door de spoorlijn.

Lunetten is gebouwd tussen 1976 en 1984. In tegenstelling tot andere nieuwbouwwijken is er weinig hoogbouw aanwezig. Er zijn veel watergangen aanwezig die ook voor de bouw van de wijk al aanwezig waren. Daarnaast is relatief veel groen langs de randen van de wijk aanwezig die als buffer dienen voor de omringende snelwegen.

Figuur 2.1 Concept-bestemmingsplangebied (bron: Gemeente Utrecht)

2.2 Bronnenonderzoek

De belangrijkste gebruikte bron is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), waarvan een export van gegevens is aangeleverd door Gemeente Utrecht d.d. 2 juni 2015. De export betrof waarnemingen van beschermde soorten uit de periode 2006-2015. Daarnaast zijn de gegevens over de in Lunetten voorkomende orchideeën aangeleverd door Joop ten Dam.

De lijst van beschermde soorten en de verspreiding daarvan is door ons aangevuld op grond van recente onderzoeksrapporten en kennis aanwezig bij de uitvoerders van het onderzoek. Een volledige lijst van bronnen is te vinden in de literatuurlijst achteraan in dit rapport.

2.3 Methodiek veldonderzoek

Op 4 juni 2015 heeft het veldbezoek plaatsgevonden. Hierbij is de gehele wijk voorzover gelegen binnen de A12, A27 en binnenring onderzocht op potenties voor strikt beschermde soorten en is gezocht naar daadwerkelijk voorkomen van beschermde soorten. Bermen van de rijkswegen zijn niet onderzocht. Er is met name gefocust op de op voorhand verwachte soorten en de soorten die naar voren kwamen tijdens het bronnenonderzoek. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een overzichtskaart van het gebied waarbij een ruimtelijke indeling is gemaakt van zogenaamde “potentiele” gebieden voor de soorten waarvan het voorkomen reeds bekend is en de te verwachten beschermde soorten.

3 Overzicht beschermde soorten

3.1 Resultaten

In het plangebied zijn leefgebiedsfuncties van 22 strikter beschermde soorten vastgesteld (excl. broedvogels; Tabel 3.1). De waarnemingen zijn weergegeven in Figuur 3.1. Alleen de soorten van Tabel 2 en 3 AMvB artikel 75 zijn in de tabel opgenomen en worden nader toegelicht. Voor soorten van Tabel 1 geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van beheer en onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling.

Tabel 3.1 Beschermde flora en fauna in Lunetten; potentieel en daadwerkelijk voorkomen van soorten Tabel 2 en 3 AMvB artikel 75

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tabel Ffwet	functie
huismus	<i>Passer domesticus</i>	cf. 3	nestlocatie
gierzwaluw	<i>Apus apus</i>	cf. 3	nestlocatie
buizerd	<i>Buteo buteo</i>	cf. 3	nestlocatie
sperwer	<i>Accipiter nisus</i>	cf. 3	nestlocatie
gewone dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	3	verblijfplaats
ruige dwergvleermuis	<i>Pipistrellus nathusii</i>	3	verblijfplaats
laativlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>	3	verblijfplaats
gewone grootoorvleermuis	<i>Plecotus auritus</i>	3	verblijfplaats
tongvaren	<i>Asplenium scolopendrium</i>	2	groeiplaats
steenbreekvaren	<i>Asplenium trichomanes</i>	2	groeiplaats
klein glaskruid	<i>Parietaria judaica</i>	2	groeiplaats
gele helmbloem	<i>Pseudofumaria luteo-album</i>	2	groeiplaats
wilde marjolein	<i>Origanum vulgare</i>	2	groeiplaats
rietorchis	<i>Dactylorhiza praetermissa</i>	2	groeiplaats
grote keverorchis	<i>Neottia ovata</i>	2	groeiplaats
bijenorchis	<i>Ophrys apifera</i>	2	groeiplaats
ruig klokje	<i>Campanula trachelium</i>	2	groeiplaats
prachtklokje	<i>Campanula persicifolia</i>	2	groeiplaats
waterdrieblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>	2	groeiplaats
kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	2	leefgebied
bittervoorn	<i>Rhodeus sericeus</i>	3	leefgebied
ringslang	<i>Natrix natrix</i>	3	leefgebied

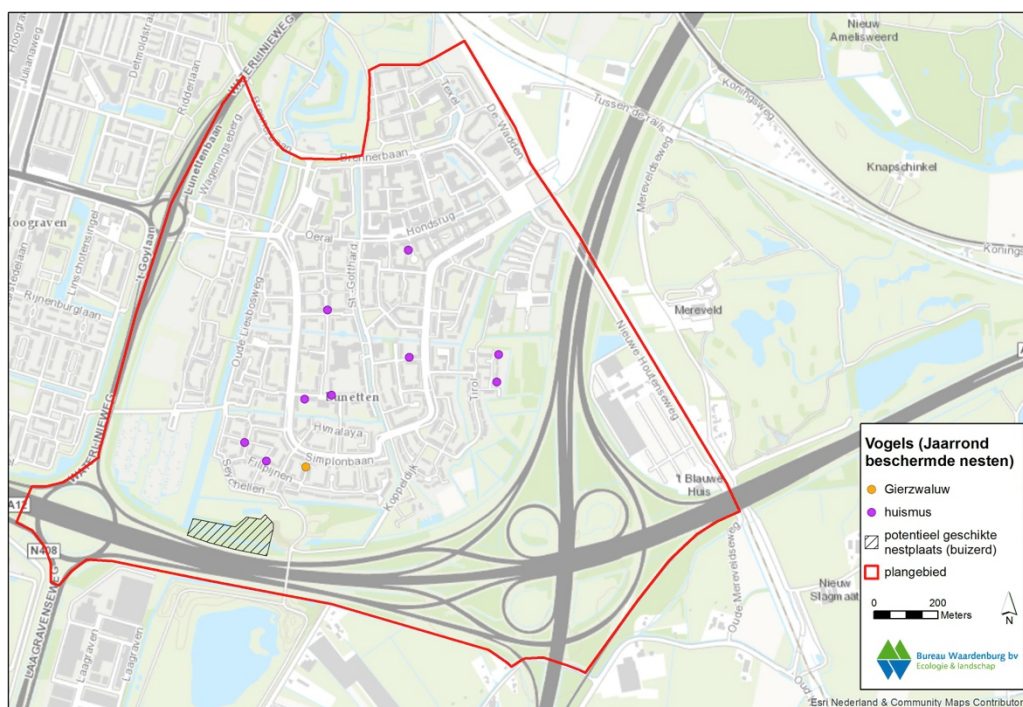
3.1.1 Gebouwbewonende soorten

Huismus

De huismus komt vrij veel voor als broedvogel in Lunetten. Het verspreidingsbeeld van de soort is onvolledig. In het zuidelijk deel lijkt de soort meer voor te komen, mogelijk omdat hier meer woningen zijn met dakpannen en minder woningen met platte daken.

Gierzwaluw

Er is één nestplaats van de soort in Lunetten vastgesteld tijdens het veldbezoek op 4 juni 2015). Het verspreidingsbeeld is niet volledig omdat nooit systematisch naar het voorkomen van de soort in Lunetten is gekeken. Woningen met kopgevels waar de dakpannen niet volledig op de gevel aansluiten hebben de meeste potentie. Deze zijn vooral te vinden in het zuidelijk deel van Lunetten.

Figuur 3.1 Waarnemingen van vogels met jaarrond beschermd nest in het bestemmingsplangebied (bron: NDFF).

Gewone dwergvleermuis

Vrijwel alle gebouwen in Lunetten zijn in potentie geschikt als verblijfplaats voor de gewone dwergvleermuis. Er zijn open stootvoegen die toegang bieden tot de spouw, dilatatievoegen of ruimtes achter boeiboorden zichtbaar die als verblijfplaats dienst kunnen doen. Met name voor zomer- of kraamverblijfplaatsen heeft de wijk veel potentie omdat veel geschikt foerageergebied in de wijk aanwezig is in de vorm van brede watergangen en opgaande begroeiing. Er zijn relatief weinig grote

stenen/betonnen gebouwen in Lunetten. Voor massa winterverblijfplaatsen heeft de wijk daarom weinig potenties. Lunetten wordt in 2015 integraal onderzocht op verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (bron: Gemeente Utrecht).

Laatvlieger

De laatvlieger is vrij schaars in het stedelijk gebied. Mogelijk zijn verblijfplaatsen aanwezig, die blijkt echter niet uit de geraadpleegde bronnen. Lunetten wordt in 2015 integraal onderzocht op verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten (bron: Gemeente Utrecht).

3.1.2 Boombewonende soorten

Buizerd

De buizerd komt momenteel niet voor als broedvogel in Lunetten. Alleen het natuurbos dat grenst aan de A12 is geschikt als broedplaats. Hier is relatief rustig bos aanwezig met schietwilgen waar een nest in gemaakt kan worden. De nabijheid van de snelweg is voor de buizerd geen bezwaar. De andere parken zijn door de beperkte hoeveelheid bos en grote aantallen wandelaars ongeschikt als nestplaats.

Sperwer

De sperwer is niet bekend als broedvogel in Lunetten. De groenstroken aan de randen van de wijk zijn het meest geschikt als nestplaats. Hier zijn vrij dichte singels aanwezig die grenzen aan de rijkswegen en Waterlinieweg waar de soort in kan broeden. De sperwer neemt in het stedelijk gebied in Nederland toe ten koste van het voorkomen in de grote bosgebieden.

Gewone grootoorvleermuis

In het natuurbos naast de A12 zijn gewone grootoorvleermuizen vastgesteld in de vleermuiskasten die hier zijn opgehangen (mond. med. E. Korsten). De bomen in het bos bevatten een groot aantal spechtengaten van zowel groene als grote bonte specht. De grootoorvleermuizen maken waarschijnlijk ook gebruik van dergelijke boomholtes in dit gebied.

Ruige dwergvleermuis

De ruige dwergvleermuis komt in lage dichtheden voor in Utrecht. Het natuurbos in het zuiden van Lunetten bevat potentieel geschikte verblijfplaatsen (waaronder vleermuiskasten) voor de soort met geschikt foerageergebied in de omgeving.

Naast genoemde soorten vleermuizen is ook de rosse vleermuis vastgesteld. Van deze soort zijn geen verblijfplaatsen bekend, de waarnemingen hebben betrekking op passerende of overvliegende dieren. Dit geldt ook voor watervleermuis en meervleermuis, die vliegend of foeragerend boven de in het gebied aanwezige wateren kunnen worden waargenomen. Waarnemingen van foeragerende vleermuizen zijn niet op kaart weergegeven aangezien de beschikbare waarnemingen een zeer incompleet beeld geven van de werkelijke situatie.

3.1.3 Muren, bruggen, kades, straatputten

Tongvaren

Van de tongvaren is verspreid over Lunetten een tiental groeiplaatsen bekend. De meeste hebben betrekking op straatputten in de buurt van de spoorlijn. De tongvaren komt in Utrecht vrij algemeen voor. In het centrum vooral op oude muren, daarbuiten veel in straatputten.

Steenbreekvaren

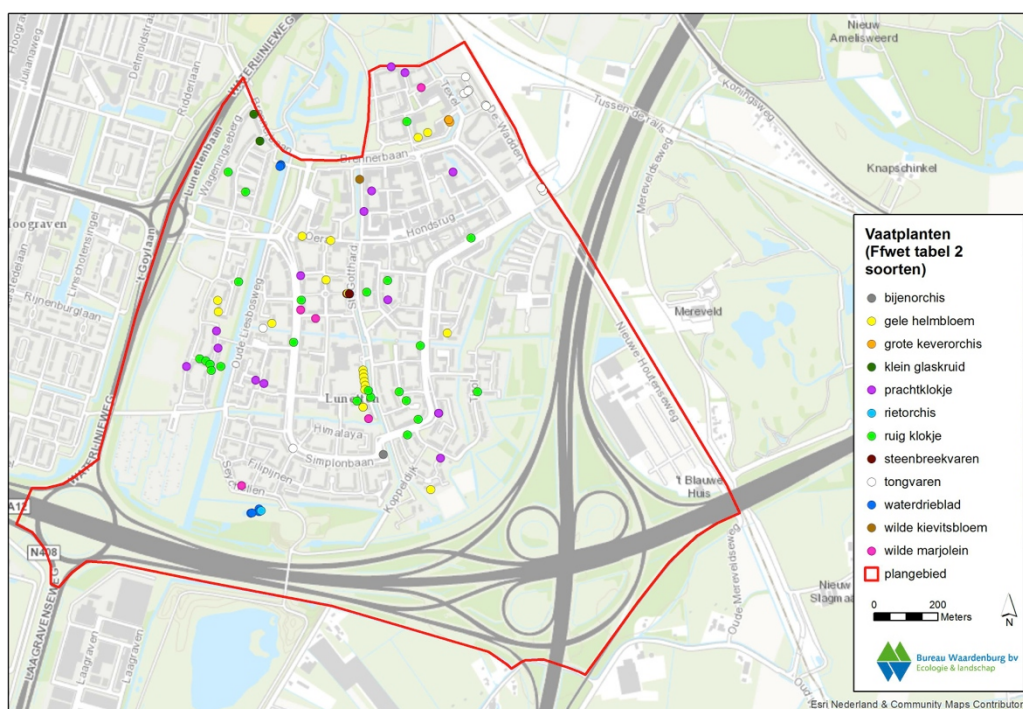
Er zijn vier waarnemingen van de soort gedaan langs het fietspad in Vogezen. Waarschijnlijk gaat het om een straatput. Enkele waarnemingen hebben mogelijk betrekking op dezelfde groeiplaats.

Klein glaskruid

Er zijn twee groeiplaatsen van de soort bekend, één langs de Brennerbaan en een langs de Amerongseberg. Klein glaskruid komt in Utrecht vrij algemeen voor, vooral in de binnenstad. De soort groeit voornamelijk op oudere muren, op straat langs gevels en in de ondergroei van heggen.

Gele helmbloem

Er zijn 15-20 groeiplaatsen van de soort bekend in Lunetten. De meeste hebben betrekking op muren of weinig gebruikte delen van de straat. Een flink deel van de groeiplaatsen is aanwezig in de straat Sudeten. Het gaat in alle gevallen waarschijnlijk om verwilderde exemplaren en geen natuurlijke groeiplaatsen.

Figuur 3.2 Waarnemingen van beschermde planten in het bestemmingsplangebied (bron: NDFF).

Wilde marjolein

Wilde marjolein is op vier plaatsen aangetroffen verspreid over Lunetten. De meeste groeiplaatsen hebben betrekking op muren of weinig gebruikte delen van de straat. De wilde marjolein komt van nature voor in het stroomgebied van Lek en Kromme Rijn. In stedelijk gebied hebben de meeste groeiplaatsen echter betrekking op verwilderde exemplaren.

3.1.4 Bermen, oevers, weiden, plantsoenen

Rietorchis

De rietorchis is op een plaats aangetroffen in een oever in het zuiden van Lunetten. Het betreft de oever van een poel in het (natuur)park. Ten zuiden van Lunetten komt een grote populatie voor langs de Laagravenseweg en de rotonde bij de aansluiting op de Rijksweg A12. Dit is een van de grootste groeiplaatsen uit de omgeving. Daarnaast is een groeiplaats van enkele exemplaren bekend van het Beatrixpark, aan de noordkant van Lunetten. De soort is in Utrecht zeldzaam, maar profiteert van de aanleg van poelen en natuurvriendelijke oevers en ecologisch maaibeheer.

Grote keverorchis

De grote keverorchis komt op twee plaatsen voor in de berm van de straat Terschelling. Het betreft een kleine groeiplaats, die kwetsbaar is voor beheer. De grote keverorchis is in Utrecht zeldzaam en in zijn voorkomen vrijwel beperkt tot de landgoederen, waaronder Amelisweerd en Oud Zuilen.

Bijenorchis

De bijenorchis is op één plaats aangetroffen in de berm van de Simplonbaan naast de bushalte. Dit betreft een in Utrecht zeer zeldzame orchidee, die verder onder meer bekend is van Amelisweerd. De soort lijkt de laatste jaren naar het noorden toe te nemen.

Ruig klokje en prachtklokje

Verspreid over Lunetten zijn tientallen groeiplaatsen bekend van beide soorten. Het gaat om verwilderde exemplaren die zich vanuit tuinen verspreid hebben. Natuurlijke groeiplaatsen van beide soorten komen in Utrecht niet voor.

3.1.4 Watergangen

Waterdrieblad

Er zijn twee groeiplaatsen van waterdrieblad bekend van Lunetten. De soort komt voor in een verlandingsvegetatie net ten noorden van het natuurbos en daarnaast in de oever van een brede watergang net ten zuiden van de Brennerbaan. In beide gevallen gaat het vermoedelijk om van oorsprong verwilderde (vijver)planten.

Kleine modderkruiper

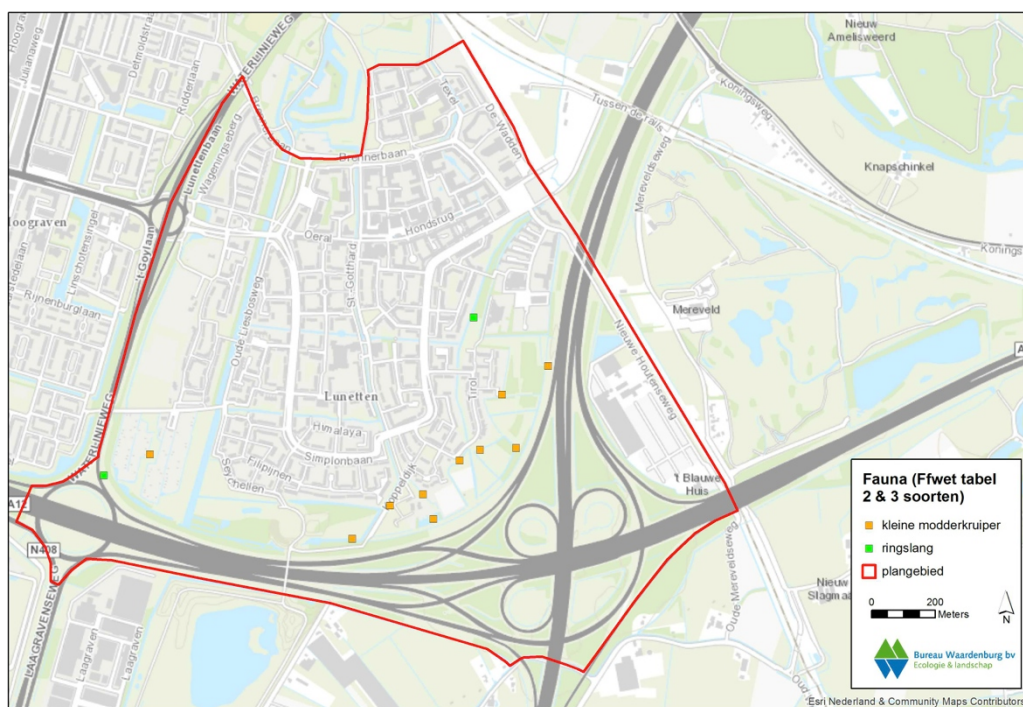
Van de kleine modderkruiper zijn geen waarnemingen gedaan in Lunetten. De soort komt op veel plaatsen voor in Utrecht en Nieuwegein. Er zijn geschikte wateren aanwezig in Lunetten. Dit geldt met name voor de sloten in het zuidoostelijk deel van Lunetten. Het voorkomen van de kleine modderkruiper is hier aannemelijk.

Bittervoorn

Van de bittervoorn zijn geen waarnemingen gedaan in Lunetten. De soort komt in diverse wateren voor in en rond Utrecht. Er zijn geschikte wateren aanwezig in Lunetten, specifiek de wat grotere wateren waaronder het toevoerkanaal. Het voorkomen van de bittervoorn is hier aannemelijk.

Ringslang

De ringslang is waargenomen in het park langs de zuidrand. Dit gebied is geschikt als leefgebied en sluit aan op de verspreiding in de omgeving van Lunetten. Door vrijwilligers worden in de groenstrook broeihopen onderhouden, waarin de ringslang zich voortplant. In Nederland is de ringslang vrij strikt gebonden aan waterrijke gebieden. De parken in Lunetten vormen jaarrond leefgebied, mogelijk vormt het talud van de snelwegen geschikt overwinteringsbiotoop. De in de NDFF opgenomen waarnemingen van de ringslang zijn weergegeven in Figuur 3.3. De soort heeft een wijdere verspreiding dan deze kaart suggereert.

Figuur 3.3 Waarnemingen van beschermde fauna in het bestemmingsplangebied (bron: NDFF).

4 Werkzaamheden en effecten op beschermde soorten

4.1 Effecten van werkzaamheden

De actualisering betreft een conserverend bestemmingsplan, ingrijpende ruimtelijke ontwikkelingen zijn hierin niet voorzien. Wel zullen ten behoeve van de bestemmingen werkzaamheden in het kader van beheer en onderhoud plaatsvinden en kan renovatie en sloop en nieuwbouw aan de orde zijn binnen de bestemmingen. Deze werkzaamheden kunnen negatieve effecten ten aanzien van beschermde soorten teweeg brengen. Hieronder staan de belangrijkste (potentiele) werkzaamheden genoemd met de mogelijke effecten die kunnen optreden.

Sloop en nieuwbouw, aanbouw, renovatiewerkzaamheden aan woningen en na-isolatie

Mogelijke effecten op: huismus, gierzwaluw en vleermuizen

Bij sloop en nieuwbouw, aanbouw, het vervangen van dakpannen, dakisolatie en/of het opnieuw voegen van muurdelen kunnen negatieve effecten optreden ten aanzien van huismus, gierzwaluw en vleermuizen. Denk hierbij aan het verstoren en/of vernietigen van nestlocaties/verblijfplaatsen. Bij na-isolatie van gebouwen kunnen negatieve effecten optreden ten aanzien van vleermuizen door het opvullen van de spouwmuuren waarin vleermuizen hun (kraam)kolonies hebben en/of overwinteren. Dit kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen conform artikel 9 (doden of verwonden van diersoorten) en/of artikel 11 (verstoren of vernietigen van vaste rust- of verblijfplaatsen).

Belangrijk hierbij is om ruim voorafgaand aan de werkzaamheden te weten of er beschermde soorten voorkomen in de betreffende woningen en zo ja, welke mitigerende maatregelen er getroffen dienen te worden om overtreding van verbodsbepalingen tegen te gaan. Voor gebouw bewonende soorten vleermuizen en huismus en gierzwaluw zijn de zogenaamde Soortenstandaarden beschikbaar waarin standaard maatregelen zijn opgenomen voor veel voorkomende situaties (RVO 2014a,b,c). Nader onderzoek voor huismus en gierzwaluw vindt plaats in april - juli en voor vleermuizen in mei-september.

Aangezien vrijwel alle woningen in potentie geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen is dit in geheel Lunetten aan de orde. Effecten op huismussen zijn in het zuidelijk deel van de wijk het meest aan de orde. Voor betreffende soorten kunnen in het kader van genoemde werkzaamheden mitigerende maatregelen worden getroffen om de functionaliteit te behouden, waaronder het plaatsen van huismus- en gierzwaluwkasten of het inbouwen van vleermuisverblijfplaatsen. Daarmee kunnen negatieve effecten worden voorkomen.

Onderhoud groen: bomen verwijderen of snoeien

Mogelijke effecten op: buizerd, sperwer, vleermuizen

Bij het kappen van bomen, het verwijderen van grote zijtakken of toppen van bomen kunnen nesten van vogels die jaarrond beschermd zijn (sperwer en buizerd) vernietigd worden. Vleermuizen maken gebruik van boomholtes, ruimtes achter schors en spleten in bomen als verblijfplaats. Ook in de herfst en winter kunnen deze door vleermuizen gebruikt worden. Het verwijderen van bomen kan daarmee leiden tot overtreding van verbodsbepalingen conform artikel 9 (doden of verwonden van diersoorten) en/of artikel 11 (verstoren of vernietigen van vaste rust- of verblijfplaatsen).

Belangrijk hierbij is om ruim voorafgaand aan de werkzaamheden te weten of er beschermde soorten voorkomen in de betreffende bomen en zo ja, welke mitigerende maatregelen er getroffen dienen te worden om overtreding van verbodsbepalingen tegen te gaan. Nader onderzoek voor sperwer en buizerd vindt plaats in april - juni en voor vleermuizen in mei-september.

Het natuurbos in het zuiden van Lunetten biedt voor buizerd en vleermuizen de meeste potenties. De singels aan de randen van Lunetten zijn voor sperwer het meest geschikt.

Onderhoud groen: maaien van bermen, weiden en oevers

Mogelijke effecten op: rietorchis, grote keverorchis, bijenorchis

Lunetten heeft een bijzondere betekenis voor orchideeën. Om de groeiplaatsen te behouden dient het maaibeheer afgestemd te worden op deze soorten. Concreet houdt dit in dat het maaien pas uitgevoerd dient te worden nadat de planten kans hebben gehad om zaden te vormen. De periode waarin dat gebeurt verschilt per soort. September is een algemene richtlijn voor alle soorten. Orchideeën worden gemakkelijk weggeconcentreerd door grassen. Maaien is daarom van belang voor het behoud van orchideeën. Maaien in de bloeitijd (mei-juli) zal leiden tot het vernietigen van groeiplaatsen. Dit is een overtreding van verbodsbepalingen conform artikel 8 (vernietiging van groeiplaatsen van planten).

Belangrijk hierbij is om ruim voorafgaand aan de werkzaamheden te weten of er beschermde soorten voorkomen in de betreffende bermen, weiden en oevers en zo ja, welke mitigerende maatregelen er getroffen dienen te worden om overtreding van verbodsbepalingen tegen te gaan. Nader onderzoek voor orchideeën kan het beste in de tweede helft van mei tot juli worden uitgevoerd.

Renovatie- en onderhoudswerkzaamheden aan bruggen, kademuren, en straatputten

Mogelijke effecten op: tongvaren, steenbreekvaren, gele helmblom

Bij het renoveren, opnieuw voegen van (kade)muurdelen en brugdelen kunnen negatieve effecten optreden ten aanzien van tongvaren, steenbreekvaren en gele helmbloem. Denk hierbij aan het vernietigen van groeiplaatsen van de planten op de muurdelen. Dit kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen conform artikel 8 (vernietiging van groeiplaatsen van planten).

Belangrijk hierbij is om ruim voorafgaand aan de werkzaamheden te weten of er beschermde soorten voorkomen op en in de betreffende muurdelen en zo ja, welke mitigerende maatregelen er getroffen dienen te worden om overtreding van verbodsbepalingen tegen te gaan. Nader onderzoek voor tongvaren en steenbreekvaren kan feitelijk jaarrond.

Onderhoud wateren

Mogelijke effecten op: kleine modderkruiper, bittervoorn

Bij het baggeren, schonen en uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden aan de wateren in Lunetten kunnen negatieve effecten op beschermde vissen optreden. Bij het werken vanaf de kant of op deporen van bagger en schoonsel op de kant kunnen groeiplaatsen van beschermde planten worden aangetast.

Belangrijk hierbij is om ruim voorafgaand aan de werkzaamheden te weten of er beschermde soorten voorkomen langs of in de betreffende watergangen en zo ja, welke mitigerende maatregelen er getroffen dienen te worden om overtreding van verbodsbepalingen tegen te gaan.

4.2 Conclusie

De overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet kan in de meeste gevallen goed worden voorkomen door een goede planning en het ontzien van kwetsbare plaatsen (hoofdstuk 4). Denk daarbij bijvoorbeeld aan het snoeien van bomen buiten het broedseizoen van vogels of het ontzien van groeiplaatsen van muurplanten bij onderhoudswerkzaamheden. Wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode is het aanvragen van een ontheffing niet nodig. Dit is met name toepasbaar voor de strikt beschermde plantensoorten die in Lunetten voorkomen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen die effect hebben op Habitatrichtlijnsoorten (o.a. vleermuizen) kan geen gebruik gemaakt worden van een gedragscode. In zulke gevallen – door bijvoorbeeld renovatie of na-isolatie van gebouwen waarin een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis zich bevindt – dient een ontheffing aangevraagd te worden. Hiervoor kan een ontheffing worden verkregen mits de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort niet in het geding is. Voor de strikt beschermde soorten die in Lunetten voorkomen geldt dat de staat van instandhouding gunstig is.

Er is daarom geen reden om aan te nemen dat het verkrijgen van een ontheffing op voorhand kan worden uitgesloten. De Flora- en faunawet zal daarom de uitvoering van maatregelen uit het bestemmingsplan niet onmogelijk maken.

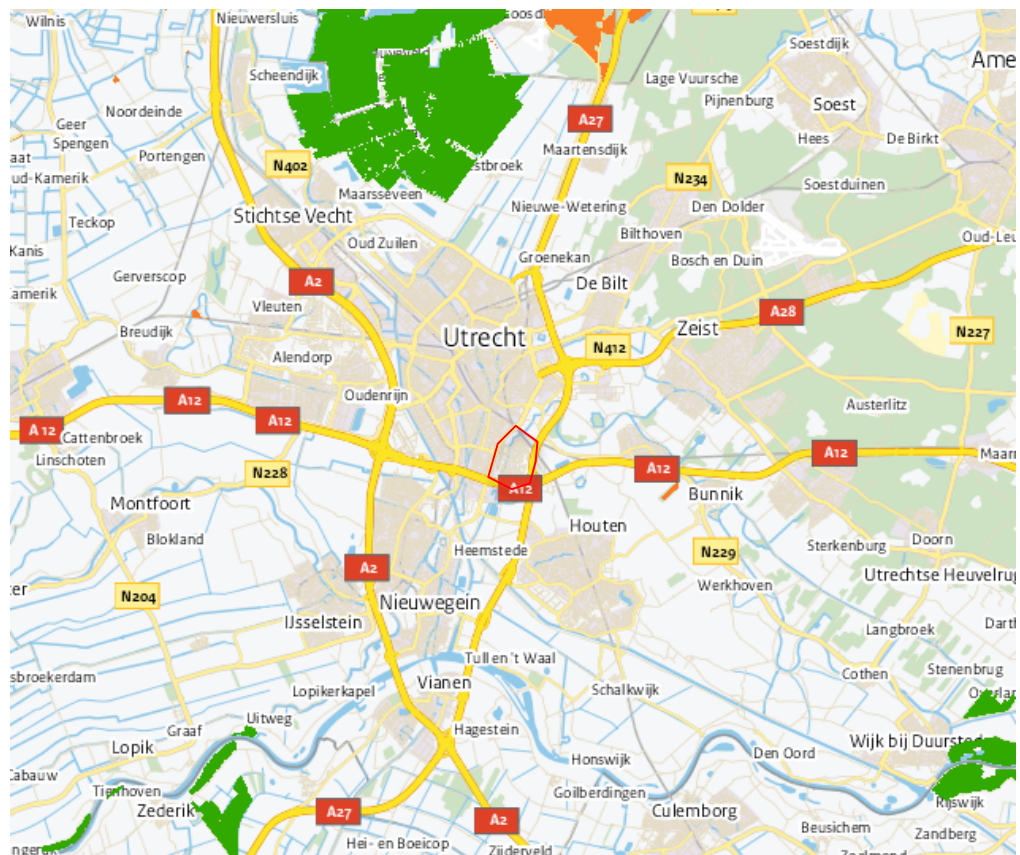
5 EHS en Natuurbeschermingswet

5.1 Natuurbeschermingswet

Binnen het bestemmingsplangebied liggen geen krachtens de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde natuurgebieden. Het dichtstbijzijnde Natura 2000 gebied ligt op ruim 8 kilometer afstand (Oostelijke Vechtplassen), het dichtstbijzijnde beschermde natuurmonument ligt op ruim 4 kilometer afstand (de Raaphof bij Bunnik).

Het bestemmingsplan is conserverend van aard. In de huidige situatie gaan er gelet op de afstand tot de beschermde natuurgebieden geen negatieve effecten uit op de doelstellingen voor de gebieden. Met het nieuwe bestemmingsplan worden geen bestemmingen mogelijk gemaakt die een negatief effect kunnen hebben op de beschermde gebieden. Het gaat daarbij specifiek om plannen of projecten die een hoge uitstoot van stikstof of andere verdragende vervuilende stoffen veroorzaken.

Negatieve effecten op beschermde natuurgebieden als gevolg van het bestemmingsplan kunnen worden uitgesloten.

Figuur 5.1 Ligging beschermde natuurgebieden rond het plangebied (rood omlijnd): groen: Natura 2000; oranje: beschermd natuurmonument (bron kaart: kaartviewer Provincie Utrecht d.d. 12 juni 2015)

5.2 EHS

Binnen het bestemmingsplangebied ligt geen Ecologische Hoofdstructuur. Van negatieve effecten van de actualisatie van het bestemmingsplan op de EHS is dan ook geen sprake. In de omgeving liggen enkele gebieden die deel uitmaken van de EHS, waaronder Fort Vechten en Amelisweerd en Rhijnauwen. Als gevolg van het plan gaat geen negatief effect uit naar deze gebieden.

*Figuur 5.2 Ligging Ecologische Hoofdstructuur rond het plangebied (rood omlijnd)
(bron kaart: kaartviewer Provincie Utrecht d.d. 12 juni 2015)*

6 Literatuur

Brekelmans, F.L.A., S. Vleeming, P.H.N. Boddeke, G. Hoefsloot, J. van Zundert & J.W. de Jong, 2010. Beschermd flora en fauna Utrecht. Een overzicht van beschermde soorten flora en fauna op basis van een gemeentebrede quickscan. Rapport 10-008. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Bijlage 1 Wettelijke kaders

1.1 Inleiding

In deze bijlage worden de wettelijke kaders voor ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen beschreven. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§ 1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§ 1.3). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) bepaalt de procedures bij ruimtelijke ingrepen (§ 1.4). De regels voor de Ecologische Hoofdstructuur zijn opgenomen in het Barro (§ 1.5). Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.6)

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen. De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)	
Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden. Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels, AmvB art. 75¹).

¹ Voor soortenlijsten zie: *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. 23 februari 2005.

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn².

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling van verbodsbepalingen, mits men werkt op basis van een door de minister van EZ goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verleend op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang, van het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna.

Vogels

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet als grond³.

Dat betekent dat alle activiteiten die leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd. Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁴.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in of bij wet genoemd belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

² Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Arnhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.

³ Zie vorige voetnoot.

⁴ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de verblijfplaatsen van dieren steeds kunnen blijven functioneren. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Wabo en omgevingsvergunning

De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de "fysieke leefomgeving". Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, kunnen worden "aangehaakt" bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Ffwet: minister van EZ; Nbwet: Gedeputeerde Staten of minister van EZ) voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een ontheffing Ffwet of vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

1.4 Natuurnetwerk Nederland en Barro

Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) heeft als doel om van de bestaande en nieuwe natuur een goed functionerend netwerk te maken. Het ruimtelijk beleid voor de NNN is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de NNN. Op plannen, projecten of handelingen binnen de NNN is het 'nee, tenzij'-regime van toepassing. Vanaf 1 oktober 2012 is het nee, tenzij-regime vastgelegd in het Besluit algemene regelingen ruimtelijke ordening, kortweg Barro.

Het Barro bepaalt dat provincies de (begrenzing van de) NNN moeten vastleggen in een provinciale verordening. In die verordening worden regels gesteld omtrent de inhoud van en de toelichting bij bestemmingsplannen in het belang van de realisatie, bescherming, instandhouding en verdere ontwikkeling van de beoogde natuurkwaliteit van de NNN

De provincies moeten de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN vastleggen. De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. De natuurdoelen worden vaak per perceel in natuurdoeltypen of beheertypen vastgelegd.

Het Barro bepaalt in art. 2.10.4 de voorwaarden waaronder plannen kunnen worden toegestaan, die (per saldo) leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of een significante vermindering van de oppervlakte of de samenhang van de NNN:

- er is sprake van een groot openbaar belang (waaronder in ieder geval worden gerekend: de veiligheid, de hoofdinfrastructuur, de drinkwatervoorziening, de plaatsing van installaties voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie of de plaatsing van installaties voor de winning, opslag of transport van aardgas),
- er zijn geen reële andere mogelijkheden, en
- de negatieve effecten worden waar mogelijk beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

De begrenzing kan alleen worden gewijzigd voor zover op basis van een ecologische onderbouwing is vastgesteld dat:

1. de wijziging leidt tot een verbetering van de samenhang van de NNN of tot een betere inpassing van de NNN in de planologische omgeving, en
2. ten minste de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen van de NNN in het desbetreffende gebied worden behouden; of
3. ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling voor zover:
 - de aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden en van de samenhang van de NNN als gevolg van de ontwikkeling beperkt is;
 - de voorgenomen wijziging leidt tot een kwalitatieve of kwantitatieve versterking van de NNN in het desbetreffende gebied;
 - de voorgenomen wijziging ertoe niet leidt dat de oppervlakte van de NNN afneemt;
 - de voorgenomen wijziging zorgvuldig is onderbouwd, waarbij blijkend uit de bij het bestemmingsplan behorende toelichting in ieder geval alternatieven zijn afgewogen, en
 - maatregelen worden genomen die een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing borgen.

In principe wordt de eventuele compensatieopgave buiten de NNN gerealiseerd. De compensatie hoeft niet in de nabijheid van de ingreep plaats te vinden en hoeft ook niet in hetzelfde natuurstype te worden uitgevoerd. Het gaat erom dat de positieve

ecologische effecten van realisatie van de compensatie op de NNN (in natuurkwaliteit, oppervlakte of ruimtelijke samenhang) gelijkwaardig zijn aan de negatieve effecten van de ingreep in de NNN. Realisatie van de compensatie in de NNN is mogelijk, bijvoorbeeld als dat kan leiden tot een versnelling van de realisatie van de NNN. Voorwaarde daarbij is dat er door middel van een herbegrenzing tegelijkertijd voor wordt gezorgd dat de omvang van de NNN niet afneemt.